

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTS- PRIJS
voor de Stad... f 12.
franco per post... » 14.

Verschijnende orisemalen in de week: Dingsdag, Donderdag, en Zaterdag.

ADVERTENTIES
15 cents de regel
behalve 50 cents regel

Van de stedelijke en gemeentebestuur van Noord-Brabant.
Bij mijne circulaire van den 11den dezer maand A. no. 23, Afdeling financiën, heb ik bij U. onder anderen aangedrongen tot medewerking in het bevorderen der deelneming in de, bij de Wet van den 20den bevorens (Staatsblad No. 14) vastgestelde geldleening tegen drie ten honderd, voornamelijk uit aanmerking, dat de leening niet tot het vereischte bedrag uitvallende, de mede bij die Wet vastgestelde belasting, alsdan onmisbaar zal doorgaan.

Het kan in de gegeven omstandigheden niet overbodig zijn, U. aandacht bij vernieuwing op die financiële wet te vestigen, en U. tevens nadrukkelijk aan te bevelen, om U. van het gewichtige van hare bepalingen geheel en volledig te doordringen. Ik acht dit vooral noodzakelijk, om dat van het bezigen van uwen invloed op uwe ingezetenen en onderhoorigen en van eene aansporing uwerzijds, zoowel door toespraak als voorbeeld, het welslagen der leening veelal afhankelijk kan zijn, en al het bezwarende kan voorkomen worden, hetwelk, wanneer tot het keffouder belasting moet worden overgegaan, daaruit moet ontstaan.

Men vleys zich toch vooral niet te zeer met de hoop, of men sla niet te ligtzinnig geloof aan de rondlopende geruchten, als of de inschrijvingen van aanzienlijke kapitalisten, de deelneming van anderen niet noodzakelijk zoude maken; men houde veel eer in het oog, dat zal de belasting kunnen gewerd worden, eene algemeene deelneming in de leening, in verhouding tot een ieders vermogen, dringend in het belang der ingezetenen gevorderd wordt, en dat men door dat belang te miskenpen, zich door eigene schuld niet alleen zal onderwerpen aan vele moeilijke en onaangename, van de doorzetting der belasting onafscheidbare formaliteiten, maar zich ook aan eene meerdere belasting van ten minste een vierde zoude blootstellen.

Maar het is niet alleen het individueel belang, maar ook het belang der geheele Maatschappij, hetwelk door zoodanige algemeene deelneming in de leening zal bevorderd worden: daar door zal veel, wat niet al het bezwarende der Wet vervallen, en rust en orde, zoo noodzakelijk, zo wenschelijk, zullen daardoor behouden en aangelegd worden.

Het doorzigt van U. beledigen, indien ik het wenschelijke, dat de leening doorga, en tot de belasting niet behoeve overgegaan te worden, in het breedte zoude ontvouwen; ik vermeen, vermeer mij te mogen slegen, dat U. het groote gewigt dezer zaak bevroedende, het welslagen der leening, door gelve, aan de inschrijving deel te nemen, en uwe onderhoorige ambtenaren mede aan te moedigen, nimmer zullen bevoorliefden, en een voorbeeld zullen geven, hetgerilke bij uwe ingezetenen zal vinden, wanneer dezen ook door uwe toespraak de overtuiging en begeerte, hoe onmisbaar de belasting wordt, zullen niet allen in de leening deel nemen, en dat ook dan alleen gegrunde hoop op eene goede

HERTOGENBOSCH, den 19 Maart 1844.
DE STAATSLAAD, GOVERNENR VAN NOORD-BRABAND, A. J. BOERAT.

TURKIJE.

Sir S. Canning, de engelsche gezant heeft zich den 26. Februarij, door zijne Secretarissen vergezeld, naar het paleis van den Sultan begeven, en eene nota van zijne regering overhandigd, betrekkelijk de twee Armeniers, die onlangs op last der Porte zijn ter dood gebracht. (Zoo als men weet, bestond de gansche misdaad hier in gelukkig in de afzwering van het Mahomedaanse geloof). De nota is in de krachtigste bewoordingen verval, en houdt in: » dat Engeland door zijne bevestiging het Turksche ijk twee maal van deszelfs ondergang heeft gered, en verneemt daardoor » aanspraak op de beide Armeniers te hebben » verkregen; dat echter de Turksche regering » herhaaldelijk, Englands raadgevingen en eischen » heeft in den wind geslagen, om zich aan ver » foeijlijke daden van onverschuldzaamheid over » te geven. Het Brittanische Gouvernement ver » langt bijgevolg eene openbare en plegtige waar » borg dat dergelijke wrede misdaden niet meer zullen » worden herneemd, en dat het alleen op deze » voorwaarde dat de Porte op het bondgenoot » schap met Engeland kan rekenen. Dat deze » mogendheid verneemt niet des te meerden recht » op de vervulling van hare verlangens te kunnen » aandringen; wijt zij zelve over vijftien miljoen » muselmanen het gebied voert, en derzelve » mer in de uitoefening van hunnen Godsdienst » heeft belomerd, veel minder hen heeft ver » volgd, wanneer zij na de Christelijke Godsdienst » omhelsd te hebben, wederom tot de leer van » den Propheet wederkeerden. Ook door den » franschen gezant, de heer de Bourqueney, is » eene nota, in dienzelven geest ingediend. De Yerscheidene Staten hebben zich door de vor » deringen der afovo verplaat, in geene geringe verlegenheid.

ENGLAND

LONDEN, 13 Maart. Gisteren had in het theater van Covent-Garden het aangekondigde gastmaal plaats ter eere van O'Connell; om hem de bewondering te toonen door de Engelschen gekoesterd, wegens de standvastigheid, waarmede hij gedurende meer dan 40 jaren, de rechten en privilegien der Ieren had voorgestaan. De zaak was prachtig versierd en verlicht met veel kleurige lampen; voorstellende de roos, de distel en de klaver. Daaronder prijken de woorden O'Connell, regis: daar van Ierland, en links / Regis in gelijke in galleerde klaverglazen. Het optreden was bezet met 30 muzikanten en zangers. Gedurende het optreden werden door het orkest verscheidene Iersche liederen gespeeld. Na hetzelfde werden verschillende toasten

dat zij lang moge heerschen, onder een gelukkig, vry en vereenigd Volk! » Prins Albert en het Koninklijk Gezelschap « Het Leger, en de Zeemagt! » « Daniel O'Connell! » Toen deze werd voorgesteld, stond de geheele vergadering op en juichte. De Dames, die, tot bijwoning in de loges gezeten waren, wuifden met de zakdoeken, hetgeen meer dan vijf minuten duurde, gedurende welke men in de gansche zaal van onder tot boven niets dan wuivende witte doeken zag.

O'Connell stond daarna op, betuigde zijnen innigen dank voor de ten zijnen opzichte betoonde gevoelens, en verklaarde dat hij in al de wisselingen van zijn leven nimmer zoo aangedaan was geweest, als in dezen oogenblik. Hij zeide dat niets, noch de gevangenis voor hem bereid, noch het schavot of de pijnbank, al moesten die er bijgevoegd worden, zooveel indruk op hem zouden maken.

Welke is mijne aanspraak op uw medegevoel? Dat ik het slagtoffer ben van eene onregtvaardigheid — alleen omdat de wet in mijn persoon is verkracht, alleen omdat zij, die de magt in handen hebben, onregt hebben gepleegd, en dat gij, die eerlijkheid bezit, weet hoe men hen moet haten. Gij maakt mij verheugd dat ik schuldig verklaard ben geworden, omdat gij in Engeland sympathie voor Ierland toont. Daarna ging hij over tot eene beschouwing der gebeurtenissen in Ierland, van dwang, van aandoening, van geweld, en van hetgeen gedurende het proces had plaats gehad. Vooral weidde hij daarbij uit over de zantstelling van den jury en op de lijst daarvan ontbrekende namen. En erudigde zijne lange redevoering met opgave van hetgeen de wensch was van Ierland, en welke de middelen waren waardoor daaraan kon worden voldaan, om desloot met eene aanmaning van hervatting der vryheid, vrye handel en verrijking van den ondragelijken last van schuld te bevoeden, om zich met Ierland te verbijden.

Nog eenige toasten, zoals « het Volk » « de 78. jaars de de wotte van Lord Normandy in het Maagterhuis » « de 227. leden van het Lagerhuis welke die van Lord J. Russell ondersteunden. » « Regt voor Ierland » enz. werden voorgesteld, waarna de Vergadering gescheiden is. In de Singapore Free Press leest men: Wij vernemen dat de Hollanders hunne vlag geheschen hebben en in aller ij hunen invloed uitbreiden over de twee vruchtbare eilanden Bali en Lombok; op het eerstgenoemde dezer twee eilanden, en wel in de haven Badang legt de Nederlandsche Handelsmaatschappij uitgestrekte gebouwen aan. Die gebouwen zullen een groot deel van over de twee vierkante morgenlands beslaan, terwyl gemelde maatschappij van den Rajah van Badang al de inkomsten en rechten van dat district heeft. Ook hebben de Hollanders sedert de laatste twaalf maanden een der Rajah's bewogen om eenen Franschen, alsmede een Engelschman, die zich aldaar bezonden, te laten aan den naam de in den handel te doen, en zelfs voor in het land te blijven, alhoewel deze lieden aanboden om de regten te betalen en zich aan de wetten te laten

te onderwerpen Den Nagelschman, die drie jaren achtereen op het eiland had gewoond, werd niet alleen verboden afbaar te blijven, maar hij werd zelfs met geweld naar Java overgebracht en aldaar ruim eene maand gevangen gehouden. Wij hopen dat de regering hiernaar een onderzoek zal verordnen; want zoo onze berigten, gelijk wij daaraan niet twifelen, nauwkeurig zijn is het gebeurde van eenen waarlijk buitengewoon aard.

SPANJE.

De toebereidselen voor de expeditie tegen Marocco worden met ijver voortgezet. Het operatieleger onder bevel van den Generaal Prim zal 12,000 man sterk zijn.

Het berigt der overgaaf van Alicante wordt niet bevestigd. De dagbladen van den 7e. behelzen daaromtrent niets, doch zeggen dat die aangename tijding dagelijks verwacht wordt. Het schijnt dat een te Madrid verspreid gerucht, tot het telegrafisch berigt, hetwelk wij in ons vorig nummer mededeelden, aanleiding heeft gegeven.

Maria Christina vervolgt haren zegenvierenden togt naar de hoofdstad, en wordt op haren weg overal met de ondubbelzinnigste blijken van vrbugde en geestdrift begroet.

De jongste staatkundige gebeurtenissen in het schiereiland, hebben op de Philippijnsche eilanden, zulk eene opgewondenheid veroorzaakt, dat men aldaar niet zonder reden, voor het behoud der rust, bezorgd is.

Latere Berigten. Alicante heeft zich eindelijk overgegeven. Dit is thans eene stellige daadzaak, welke zoo wel door brieven van Madrid als door de dagbladen wordt bevestigd. Het hoofd der opstandelingen, Bone, ziende dat alle verdere wederstand vruchteloos en alle hoop verloren was, nam, door een hand vol soldaten vergezeld, de vlugt, en ontsnapte te naauwernood aan de troepen des generaals Roncali. Zoodra de opstandelingen de vlugt van hunnen bevelhebber vernamen, gaf de stad zich op genade over, en werd oogenblikkelijk door de koninklijke troepen bezet.

De spoedige overgaaf van Carthagena wordt thans ook niet meer betwijfeld.

FRANKRIJK

PARIJS den 13 Maart.

Gisteren is de Koning achtereenvolgens met den heer Montalivet, intendant der civiele lijst, en den maarschalk Soult, in 't kabinet werkzaam geweest; ook eergisteren avond heeft de laatstgenoemde, benevens de Ministers van Buitenlandsche Zaken en van Marine, en den engelschen ambassadeur lord Cowley, eene lange conferentie met Z. M. gehouden. Gisteren morgen had lord Cowley weder eene langdurig bijeenkomst met den heer Guizot, na den afloop van welke gestond een kabinets courier naar Londen werd afgezonden.

De zittingen van de Kamer der Gedeputeerden van gisteren en heden werden weder aan het ontwerp van wet op de patenten gewijd; de discussien hierover zullen waarschijnlijk nog in deze week ten einde worden gebracht. In de zitting van heden heeft de heer Lacrosse de Beaumont en Legrand opgesteld een voorstel, betrekkelijk het gestreng straffen van alle intrigues en omkoopingen, welke bij de verkiezingen plaats grijpen; hij wilde die straffen bepalen op boeten en berooving van het Burgerregt; de heer Lacrosse heeft verzocht dat de ontwikkelingen van dit voorstel op aanstaanden maandag werden bepaald.

In de Afdeelingen der Kamer hield men zich gisteren bezig met de wetsontwerpen op de aan te leggen spoorwegen; in ieder Bureau hebben verscheiden leden het woord gevoerd, en het is gebleken dat de meerderheid gunstig voor dit ontwerp gestemd is.

De commissie staat met het onderzoek van het ontwerp van wet, strekkende tot aanvraag van een credit voor gewone uitgaven heeft heden zitting gehouden; inderzake zal de heer Vigier zijn woord spreken, en het is waarschijnlijk overkomstig dat de kamer mededeelen zal.

De door de kamer der Faits herkende commissie tot het onderzoek van het wetsontwerp op het lager onderwijs heeft hare werkzaamheden beëindigd, zoodat het rapport weldra aan de Kamer zal voorgelegd worden.

De heer Berriest is de dezer te Marseille aangekomen het afdelk besurmande noodige maatregelen genomen om de zamenschuiging der bevolking te verhinderen langs den weg, welke die afgevaardigde moest nemen, en een bevel uitgevaardigd, waarbij dit aan de inwoners werd verboden alsmede om hem met toespelingen te begroeten.

— Als leden der fransche Academie zijn in vervanging van Ch. Delavigne en Ch. Nodier, gekozen de heeren Ste Beuve en Merimer.

— Comment de zending van den prins van Wallerstein heest een dagblad het volgende:

» De zending van den prins van Wallerstein naar Parijs betreft vele zaken van groot aangelang voor den toestand van het Grieksch Rijk. Zoo koning Otto stierf, zonder opvolger na te laten, zou de regering op zijnen jongsten broeder, prins Leopold van Beieren, over moeten gaan. Nu heeft zich hierin eene godsdienstige kwestie gemengd; de Grieken verlangen dat hun aanstaande Koning de grieksch godsdienst belijdt, en prins Leopold heeft aan zijnen vader den Koning van Beieren, verklaard, dat hij de Roomsche Katholieke godsdienst niet wilde vaarwel zeggen.

» De beschermende Mogendheden van Griekenland zullen over deze punten moeten beraadslagen, als ook over de regeling eener civiele lijst, en de bepaling welke den opvolger van koning Otto verplichten zou, van nu af aan in Griekenland te wonen. Men verzekert dat de prins van Wallerstein de meest bepaalde instructie heeft, om te Londen te weeg te brengen dat eene afzweering van godsdienst niet tot eene voorwaarde van opvolging gesteld worde. Dit is ook de reden dat prins Leopold zoo spoedig naar Munchen geroepen is. Hij is daar, door zijnen vader van Florence ontboden, den 28 februarij aangekomen.

Gisteren is de Koning naar Neuilly vertrokken en heeft de kapel van St. Ferdinand in alle bijzonderheden in oogenschouw genomen.

NEDERLAND

GRAVENHAGE 15 Maart.

In de Staats-Courant van heden leest men op hooger last wordt het volgende stuk, tot narigt der belanghebbenden, geplaatst:

» Kennis genomen hebbende van de wenschen en voorzieningen, vervat in den uitersten wil van wijlen onzen hartelijk geliefden en hoogst geëerbiedigden Vader, Koning Willem Frederik, Graaf van Nassau, en ernstig begeerende die wenschen en voorzieningen met naauwgezetheit te vervullen, verklaren wij deze, in deze betrekking van Hoofd-Erfgenam, dat wij voor onze rekening overnemen alle de waarborgen, welke wijlen onze Heer Vader, in Hoogstdezelfs bezorgdheid voor 's Lands welvaart aan verschillende hier te Lande gevestigde maatschappijen of ondernemingen heeft verleend, en dat wij de verplichtingen, welke uit die waarborgen kunnen voortvloeijen, stiptelijk zullen nakomen; zijnde ten bestrijding van de lasten, welke daaruit voor ons steden kunnen ontstaan, een gedeelte der nalatenschap van wijlen onzen Heer Vader door ons van dezer Afscheiding verbonden en onder eene afzonderlijke administratie geplaatst, waarvan wij het bestuur hebben toegetruwd aan den grootmeester van ons Huis, baron van Westcapelle, die bij deze door ons gemagtigd wordt om van deze verklaring een afschrift aan de maatschappijen of ondernemingen, welke hierbij bedoeld zijn, af te geven.

» Gravenhage 14 Maart.

WILLEM

Men wil dat Z. M. de Koning heden avond met een bijzonder oponder naar Amsterdam zal vertrekken, denkelijk na de aankomst van den Ijstaten-trein alhier, dus na negen ure. De Minister van

Financien vernekt insgelijks in den loop van dezen dag, waarschijnlijk met den spoortrein van kwartier voor den afs, te vertrekken.

Het gerucht wil hier dat, op een van de laatste dagen der discussien over de leening, en belastingwet, of althans omstreeks die tijd, eene commissie uit Amsterdam zich in de stad had bevonden, om zich te bevoordigen, ten einde zich met den Koning te onderhouden, doch dat Z. M. toen raadzaam geacht heeft haar niet te ontvangen, en dat dit eene der redenen zijn zou waarom Hoogstdezelve zich nu, na de aanneming en promulgatie dier wet, naar de hoofdstad begeeft. Evenzeer moet het als niet meer dan een loopend gerucht aangemerkt worden, hoe men hier verhaalt dat men te Amsterdam bereids voor eene deelneming van veertig millioenen, en te Rotterdam voor eene deelneming van twintig millioenen, in de vrijwillige geldleening, verzekerd zou wezen. Mogt dit ook al waar zijn, dan nog zou het niemand tot eene valsche geruststelling mogen strekken, dat die leening wel zonder zijne medewerking zou worden volteekend, naardien de gemelde sommen, welke dan denkelijk meestal van groote huizen afkomstig zouden wezen, nog slechts nagenoeg de helft van het gevorderde bereiken.

— Men leest in de Amsterdamsche Courant:

Sedert eenigen tijd had het de aandacht getrokken, dat alhier weder versoh geeneide geldspotten werden in omloop gebragt. Onderdaags het spoor der dadere ontdekt zijnde, is gisteren eene geregtelijke huiszoeking bewerkstelligd, tengevolge waarvan verschillende arrestatien hebben plaats gehad. De hoofdbewoner van het huis had zich gedurende het onderzoek weten te verwijderen, doch is des avonds, op het oogenblik dat hij zich met de vlugt trachtte te redden, door de politie aangehouden.

Wij hebben in een vorig artikel doen zien, dat zoodra de matig gegoede ingezetenen zich door het aankopen van certificaten willen dekken, zij de commissien der beurs in de hand werken en zich zelve het slagoffer maken. — Sedert dat wij dit schreven is ons verzekerd, dat er werkelijk reeds eene vereeniging zoude zijn gevormd, welke aan de regering zoude hebben aangeboden voor de inteekeing van 80 millioenen in te staan, indien men de uitgite van een aantal certificaten, hiermede in verhouding staande, aan hen wilde overlaten. — Op dien voet zoude, terwijl er nog 80 millioenen aan de leening ontbraken, tot zeer hoogen prijs, tot 100, 120, misschien 130 pCt. 24 millioenen aan certificaten in de provincien bij de goede burgerij kunnen worden gesleeten, waarvan voor de ongetukkige nemers slechts 10 pCt. zoude te regt komen, terwijl de aanbidders van dit voorstel 80 millioenen drie pCt. fondsen tegen 70, 75 of misschien nog minder honderdsten zouden ontvangen. — Wij herhalen nogmaals, dat wij niet gelooven, dat de hoge regering de misdadige combinatien, welke uit de wet volgen, heeft ingezien, maar dezelve is nu gewaarschuld en zoo zij het bedoelde voorstel of eenig gelijksoortig aannam, zoude zij het grootste ontbreken van zich eene regering kan schuldig maken, om namelijk hare eigene ingezetenen te bedriegen, te drifven; onregt hetwelk geen volk immer vergeten kan.

De ingezetenen zijn nu gewaarschuld, zij moeten inzien, dat zoodra er zich verkoopers van rentensalen voordoen, op een oogenblik, dat men voorgeeft, dat de leening niet vol zal komen, er bedrog onder schuilt, want de werkelijke belastingver, wien het slechts te doen is, om bij de eventuele belasting die wet de certificaten te betalen, verkoopt de zijne in zulke verhouding, dat de ingezetenen moeten inzien, dat wanneer die certificaten worden gebeden en dezelve evenwel tot hooge prijzen worden opgekopen, er bedrog onder schuilt en er afgerigte geldvoeten op dat zijn; en hante bezwaren te hebben en te laten huanen kosteloos verrijken. — Wij willen de inoeboring niet ugenlijk paktar

die inschijve, behoudt zijne certificaten, elke handel in dat effect is een bloot spel en weddenschap en behoort door de regering verboden te worden; het gedogen van hetzelfde is reeds onverantwoordelijk.

(Miss. Cour)

NOVALE TIENDEN.

In den Noord-Brabander van den 21 Mei 1842, No. 59, is de behandeling medegedeeld van een belangrijk rechtsgeding tussohen het algemeen Arrondissementsbestuur van Grave en den heer A. Keer, over de Novale tienden in het land van Cuyk, en in dien van 26 Julij daaraanvolgende, No. 87, is te vinden het vonnis der Arrondissements-Regtbank te 's Hertogenbosch van den 22 Junij bevorens; thans volgt hier het arrest door het Provinciaal Gerechtshof van Noord-Brabant op den 30 Januarij 1844 in die gewichtige zaak gewezen.

IN NAAM DES KONINGS!

Het Provinciaal Gerechtshof van Noord-Brabant, heeft het volgende arrest uitgesproken.

In zake van

Albertus Keer, gepensioneerd Majoor, woonachtig te Cuyk; appelland bij geregistreerde acte van den 21sten October 1842 van een vonnis gewezen bij de Arrondissements-regtbank te 's Bosch van den 22 Junij bevorens, behoorlijk geregistreerd, vertegenwoordigd door den procureur Holster.

Op en de jegens

Het Bestuur van het algemeen Arrondissements- en de Godshuizen der stad Grave, uitgeoefend door het collegie van Regenten over de armen aldaar, tot het voeren dezer procedure gemagtigd bij Besluit van Gedeputeerde Staten der Provincie Noord-Brabant, de dato 6 Augustus 1841, Lett. JJ. afdeling finantien, en geauthoriseerd om in deze gratis proces te voeren, bij geregistreerde dispositie van welgemelde regtbank de dato 13 October 1841, en ter bevestiging van den Rentmeester van het voormeld bestuur Mr. Willem Hendrik Abraham van Tuerenhout, te Grave woonachtig, Geintimeerde bij bovenvermeld exploit, hebbende tot procureur Leonard Jacobus Sassen.

Het Provinciaal Gerechtshof in Noord-Brabant. Gezien het Geregistreerde Vonnis op den 22 Junij 1842, door de Arrondissements-regtbank te 's Bosch, tussohen partijen gewezen, waarvan appel.

Gezien de geregistreerde acte van appel de dato 21 October 1842.

Gezien de overige stukken van den processe. Gehoord partijen in hunne middelen en conclusien, luidende de slotsommen derzelve:

Die van den appelland.

Dat het den Hove behage, met vernietiging van het vonnis waarvan appel, het eischend thans geintimeerd bestuur alnog te verklaren niet ontvankelijk, althans ongegrond in de ingestelde vordering, en die te ontzeggen met verwijzing in de kosten der beide instantien.

Die van het geintimeerd bestuur.

Dat het den Hove moge behagen, het vonnis waarvan ten deze is geappelleerd, op den 22 Junij 1842 tussohen partijen gewezen, te bekrachtigen, cum impensis.

Gehoord het geintimeerd bestuur in hare verklaring dat zij de *actis vause* maakt.

1°. Eene acte van stichting van het St. Katrien Gasthuis te Grave, door Johan, Heer van Cuyk, opgemaakt op het feest van St. Remigius des jaars 1294.

2°. Een *Vidimus* van schepenen van Grave, houdende kennis van den uitgiftebrief der Novale tienden in de Dorpen en Parochien van Cuyk, Beugen, Meere en Sambek door Jan Heer van Cuyk op Vrijdag voor St. Dennis des jaars 1294.

3°. Opene brieven van de Rectoren van voormelde parochien, houdende adhesie der voormelde gifte, gegeven op St. Lucas 1294.

4°. Opene brieven houdende goedkeuring dien gifte door de bisschop van Luik gegeven Zaterdag na St. Katrien van hetzelfde jaar.

5°. Opene brieven van Jan Heer van Cuyk houdende uitgifte der gemelde gronden, aan de bewoners der Dorpen en Parochien van Cuyk enz. gegeven Zaterdag na Paaschen des jaars 1308.

6°. a. — Acte van 23 Augustus 1799 houdende bevestiging op de municipaliteit van Cuyk tot den verkoop van eenige daarbij aangewezen gemeentelid gronden.

b. en c. — Twee acten van 23 Januarij 1800 waarbij aan A. Groen c. w. en aan J. H. W. de

best of eenige gemeentes gronden onder voorschreven Municipaliteit worden verkocht.

Gehoord de Procureur-Generaal, bij monde van den Advokaat-Generaal, in zijne conclusien, strekkende tot ontzegging van den primitiven eisch.

Overwegende in facto.

Dat het geintimeerd bestuur, zich grondende op de stukken, dat het St. Catharina Gasthuis te Grave, door Johan Heer van Cuyk, in den jaare 1294 zoude zijn begiftigd geworden met de helft der destijds gevallen en nog te vallen novale tienden in de Dorpen en Parochien van Cuyk, Beugen, Meere en Sambek, en voortdurend in het bezit van dat recht zoudt zijn gebleven, mitsgaders dat de appelland aan hetzelfde de tienden zoude hebben gewaarsd der vruchten in 1841 gewassen op twee hem toebehoorende perceelen land, gelegen onder de gemeente Cuyk, kadastraal bekend Sectie C. 612 en 617, groot te zamen elf bunders een en twintig roeden zes en zeventig ellen, terwijl die perceelen eerst sedert eenige jaren tot bebouwing gebracht zijn, en tiendbare vruchten hebben afgeworpen, en van de daarop gewassen vruchten nu ruim tien jaren, tot den appelland als door dezelfde autoriteit zoudt zijn betaald, tegen den appelland over den eischen register heeft gevorderd, dat het der rechtbank zoude behagen te decreteren voor recht dat aan het eischend bestuur competeert het recht op de helft der novale tienden van de tiendbare vruchten over den jaare 1841 gewassen en ingeoogt van de twee aan den gedaagde in eigendom toebehoorende en door hem over dat jaer in eigen gebruik gehouden, en met rogge, tarwe, boekweit, haver en spierrie bezaaide perceelen land, gelegen binnen die gemeente sectie C. no. 612 en 617 groot te zamen elf bunders een en twintig roeden zes en zeventig ellen; mitsdien den gedaagde te condegnieren om aan het eischend bestuur in handen van deszelfs Rentmeester te Grave, op te leggen en te betalen eene som van f 250. tot vergoeding der waarde van de helft der tienden van gemelde vruchten, van den gedaagde tegen recht weggevoerd en naar zich genomen, of zooveel meer of minder als door den register zal worden gearbiteerd, des noods bij staat te justificeren volgens de wet cum impensis.

Dat de appelland heeft erkend de tiend in vorge voorschreven op zijne voormelde perceelen geweigerd te hebben, mitsgaders dat die perceelen eerst sedert eenige jaren tot teel of bouwland zijn bewerkt geworden, dan daartegen heeft in feit gesteld, dat hij appelland deselve perceelen eerst in 1840 voor recht heeft laten behooren, beweerende, dat, welke tienden op die perceelen ook geheven zijn tijdens deselve verpocht waten, die tiend betaling alleen het gewicht van dwaling der pachtters zijnde, geen het juiste recht voor het vervolg konde daarstellen, en de wettigheid der novale tienden door het geintimeerd bestuur gevorderd, heeft betwist, op grond hoofdzakelijk, dat het novale tiendrecht, waarvan hier de helft wordt gevorderd, niet op een wettig contract zoude gegrond zijn, en diensvolgens krachtens de staatsregeling van 1798 zoude zijn afgeschaff, althans in alle geval krachtens artikel een van het organiek decreet van 22 Januarij 1818 (Bulletin des lois No. 470) zoude zijn vervaln.

Dat de eisch van het geintimeerd bestuur bij het boven vermeld vonnis toegewezen zijnde, met bepaling, dat de gevraagde schadevergoeding bij staat zoude worden gejustificeerd, de appelland tegen dat vonnis heeft aangevoerd.

1°. Dat de zogenaamde giftebrief van Jan van Cuyk, wel verre van het bewijs opleveren, dat hij een eigendoms daad pleegt, niets anders is, dan de plechtige verklaring der loslating van een recht, aan de geestelijkheid toebehoorende, welk recht, op de wet des tijds sedert geheel en al tenaardade behoeft te worden gejustificeerd, niet langer heeft kunnen voortduren, dan de wet heeft voortgegaan hetzelfde te geven.

2°. Dat al moegt die afstand ook eene begiftiging van een gedeelte van eigendom daarstellen, deszelve, onder de gegeven omstandigheden, geen effect kon overeren, als blijkende volstrekt niet van eenige acceptatie van zijde van het bestuur van het St. Catharina Gasthuis bij ontstentenis waarvan geen recht toegenaamt op den begiftigde kan zijn overgegaan.

3°. Dat daarenboven Jan van Cuyk geene andere tienden heeft kunnen behoeftig de novale tienden, welke hij zelf percipieerde, of later percipieeren zoude, dat is, van zoodanige gronden, waarvan hij de novale tienden heeft voorbehouden, welk voorbehoud met betrekking tot de hier bedoelde perceelen ondenkbaar zoude zijn, vanheer het bewezen werd dat hetzelfde behoeft onder de in 1308 uitgegeven gemeente grondbrief, welke de uitgever voor

altijd van alle culturen verstand te onttrekken, en 4°. Dat (na de staatsregeling van 1798 geen tiendrecht meer kan worden uitgeoefend, hetwelk zijne oorsprong niet heeft in een wettig en wederzijds contract,

Dat het geintimeerd bestuur voormelde gronden bestrijdende, tot handhaving van het vonnis, dat geintimeerd bestuur heeft geconcludeerd, en alzo in rechte behoort te worden onderzocht, in hoeverre de middelen door den appelland aangevoerd, tot de al of niet ontvankelijkheid of ongegrond verklaring van den primitieven eisch, door het geintimeerd bestuur ingesteld, kunnen leiden.

Ad 1°. Overwegende dat de brief van Heer Johan van Cuyk, uitgegeven feria sexta post festum beati Dionisi 1294, verat in een *vidimus* van Burgemeester, Schepenen en Raad der stad Grave, van den 13 December 1581, waarop het geintimeerd bestuur het beweerde tiendrecht grondt, blijktbaar niet bevat eene gewone daad van schenking, in dier voege, dat de eigenaar van een hield toebehoorend onbetwist recht, dat recht eenvoudig aan een ander overdraagt, maar dat deszelfs inhoud, bij de eerste lezing, reeds dadelijk aan eene geheel andere handeling doet denken, welke handeling door een *underzoek* naar het bestaande recht en de tijdsomstandigheden, waaronder de acte in rechte stand gebracht, kan en moet worden toegelicht, ten einde daarna te beoordeelen in hoeverre het geintimeerd bestuur alnog uit kracht dier acte tot het novale tiendrecht geregtigd is.

Dat volgens de schrijvers over het *jus canonicum aut ecclesiasticum*, hetwelk een gedeelte van het algemeen recht in het Hertog Brabant, waar onder het land van Cuyk, heeft uitgemaakt, de oorsprong van het geestelijk tiendrecht, daaruit moet worden afgeleid, dat in de eerste tijden der invoering van het Christendom, de geestelijkheid, welke geen ander bestaan had, dan de kerk, welke zij van de bekeerden erlangden, hunne kerk hebben aangemaand, en van deszelve ook veel hebben verkregen, dat dezen het tiende gedeelte van derzelve inkomsten aan den geestelijken, tot welker kerk zij behoorden, afstonden.

Dat later de betaling der tienden door de kerkvaders als eene verplichting op straffe van zonden en bedroefing van excommunicatie is gevorderd, en deze vordering door de wereldlijke magt is ondersteund, zoodat het tiendrecht in het begin der negende eeuw bij verbodningen van Karel den Groeten aan de geestelijkheid, of eigenlijk aan de kerken (*ecclesii divinis*) formeel is toegekend, in alle bezittingen (*totius facultatis*) der leken, welke tot hunc kerk behoorden, terwijl ook door denzelfden Karel den Groeten is bepaald, dat iedere kerk eene bepaalde uitgestrektheid zoude hebben, waarop het tiendrecht aan deselve zoude toebehooren *ut terminum habeat nisi quibus ecclesia de quibus omnes decimas recipiat*.

Dat door onderscheidens usurpatien, vele dier tienden in latere tijden in handen van andere bezitters zijn overgegaan, tegen welke usurpatien door de kerkelijke concilien voortdurend is geijverd, en waaraan, meer bepaaldelijk ten gevolge het decreet van het derde concilie van Latranen van 1179 een einde is gebracht.

Dat het echter als eene bekende thans vast staat, dat benevens de geestelijke tienden ook andere vrucht prestatien onder de naam van tienden bekend, bestonden, welke althans van eigendom, krachtens misgeloof van de oorspronkelijke eigenaren, of ten reserve van dergelijke vrucht prestatien, verpandigd waren,

dan dat sedert het derde concilie van Latranen het recht van deselve vastgestaan, dat althans novale tienden als wordende geacht is niemands bezit verlijt geweest, ook daar waar de oude tienden aan anderen toebehoorden, witalitend aan de parochie geestelijkheid waaraan worden betaald, zoo lang niet een *titularis specialis dominicus et rationabilis* werd overgelegd *quo nominatum percipio novatum sit indultum* welk beginsel, nog al uitdrukkelijk onder andere bij decreet van het concilie van Bordeaux van 1255 is verkondigd geworden, houdende *volentes igitur prosumptionem clericorum et laicorum pro ut possumus obviare sed ecclesiarum indemnitate providere, unumque dominum percipientem, ut dicitur in concilio Laterano aut laicorum, percipientem decimas vel alias novatas, sed ut percipientes ecclesie, et non alii, nobilia, sacrorum, vel alia possidenda, vel alia, usibus ministrorum, vel alia proficere, et cetera, quisquam temerariae fidei, nostras constitutiones contemtor, nec alia, aut cetera, in parochiarum prejudicium, et gravamen, quam excommunicatone, et aliis innotandum*.

Dat de geschiedenis ons bereidene voorbeelden oplevert, dat sedert dien tijd over vele gronden

